

Dagens temaer

- Praktiske eksempler på bruk av assembler/C/arkitektur
- Flere teknikker for å øke hastigheten
- Cache-hukommelse del 1 (fra kapittel 6.5 i "Computer Organisation and Architecture")
 - Hvorfor cache
 - Grunnleggende virkemåte
 - Direkte-avbildet cache

03.04.2006

INF 1070

1

2005

Praktisk anvendelse: Satellittkommunikasjon

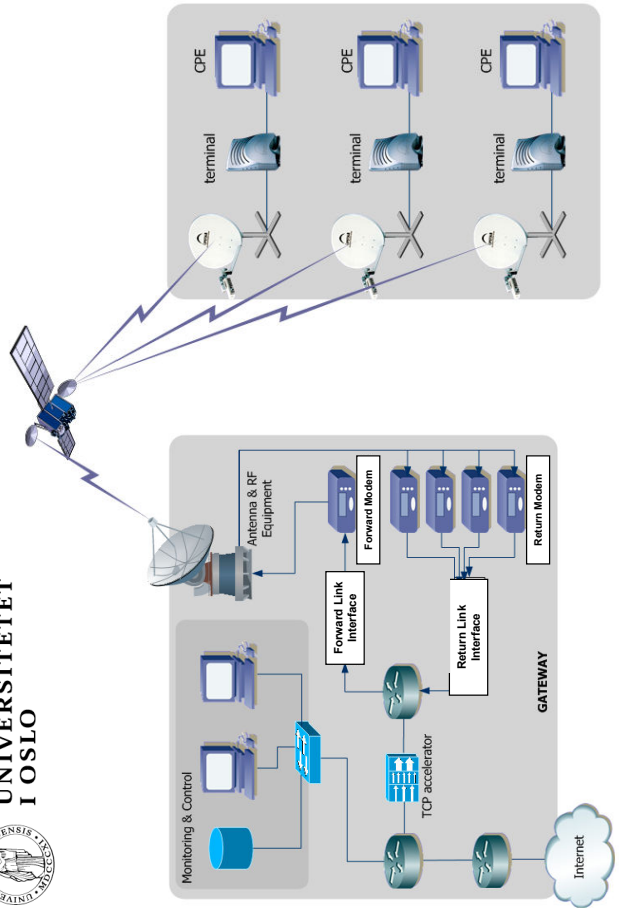
- Satellitt brukt til kommunikasjon gjør at man har trådløs adgang til telefoni og Internet hvor som helst i verden (nesten).
- Mye brukt av handelsflåte, forsvar, FN og etterhvert også som eneste bredbåndsalternativ i griskrendte strøk
- Satellitter befinner seg i varierende høyde, fra ca 650 km til 36000 km over jorden
- Den største forskjellen mellom trådbasert og satellittbaserte systemer er den lange tidsforsinkelsen (ca 250 ms én vei for geostasjonære satellitter)
- En satellitt koster ofte flere milliarder kroner, og satellittkommunikasjon er som regel mye dyrere enn bakkebasert utstyr
- Et system for satellittkommunikasjon består av tre deler:

03.04.2006

INF 1070

2

2005

03.04.2006

INF 1070

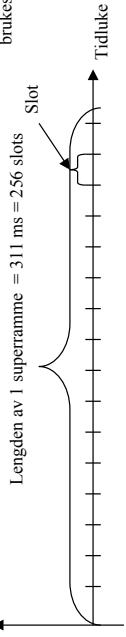
3

2005

Forward Link Interface

- Radiolinken opp til satellitten har endel parametre som må settes
 - Modulasjon (frekvens)
 - Koding (antall ekstra bit som må brukes for å overføre et "nytte-bit")
 - Forsterking (sendeeffekt som skal brukes ved overføring av bit'ene)
- Før en IP-pakke kan sendes inn på modemmet i forover-retningen, må innholdet re-formatteres, og del tilleggsinformasjon må beregnes for at pakken skal kunne sendes korrekt:
 - Plass i tidluken(e)
 - Modulasjon, koding og forsterkning (MKF)

1 slot = 4096 symboler
Mellom 2 og 5 symboler
brukes for å overføre 1 byte

03.04.2006

INF 1070

4

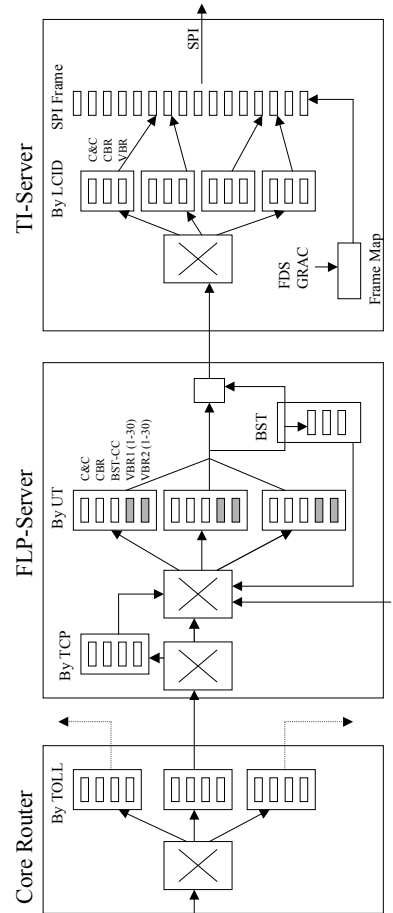
2005

- En sluttbrukerhar typisk kjøpt en viss båndbredde (eks 1024 forover, 256 i retur)
- Man kjøper også en bestemt Service Level Agreement (SLA) for å få en bestemt QoS, f.eks for
 - VoIP (må ha lav forsinkelse, liten/ingen variasjon i forsinkelse og konstant båndbredde)
 - Streaming (tåler forsinkelse, men uten variasjon, og høy båndbredde)
 - Filoverføring (tåler både forsinkelse, variasjon i forsinkelse, og variasjon i båndbredde)
- Variasjon i atmosfæriske forhold gjør at man må bruke mer robust koding
- Hvis mange brukere er på systemet, konkurrerer man om satellittkapasiteten

- For eiere og brukere av systemet er det viktig at satellitten brukes så optimalt som mulig
 - Eierne tjener mer penger, og kan senke prisene til
 - Sluttbrukere som forventer å få en bestemt tjeneste til en gitt pris
- Ved dårlig resurshåndtering vil satellitten utnyttes dårlig, samtidig som tjenesten blir dyr og kvaliteten mindre god.
- Hovedoppgave for 'Forward Link Interface'
 - For hver innkommende IP-pakke beregne hvilke(n) slot og superramme pakken skal plasseres i, og med hvilke MKF verdier
 - Plassere så mange IP-pakker som mulig innenfor en superramme slik at alle SLA'er overholdes
 - De to foregående jobbene må beregnes innen 311 millisekunder: Svært tidskrittisk, og noen deler må skrives i assembler
 - Spesialdrivere må også skrives i assembler

Arkitektur på Forward Link Processor

- Består av 2 (kalt FLP og TI) stykker 19" industri-PC'er med Dual Pentium 2.4 GHz Xeon prosessorer.
- Kommunikasjon mellom FLP og TI er gigabit Ethernet, og mellom TI og modem er det SPI (standard for video-overføring)

Separate foiler som ikke deles ut

- Foilene som vises er fra Nera internt bruk og kan av kommersielle hensyn ikke deles ut
- Foilene viser prosessen med å definere opp krav til ny hardware-plattform, og hvordan software-moduler fordeles på ulike hardware enheter

Cache

- Pipelining er viktig for å øke antall instruksjoner som utføres pr sekund.
- Andre teknikker som øker hastigheten ytterligere er
 - Flere CPUer i en maskin (multiprosessor)
 - Økt klokkehastighet
 - Bred ordlengde på instruksjoner og i datapath
 - Raskere disk
 - Hurtigere og større RAM
- Noen teknikker er ten forbedring i teknologi, mens andre er forbedringer av selve arkitekturen.

03.04.2006

INF 1070

9

2005

Multiprosessorer (parallellprosessorer)

- Ide: Istedenfor å la én CPU utføre instruksjoner, lar man flere CPUer samarbeide om den samme jobben.
- Gir en teoretisk hastighetsøkning direkte proporsjonal med antall ekstra CPUer: det går n ganger raskere med n CPUer enn med én CPU.
- I praksis ikke mulig av flere årsaker:
 - Ikke alltid mulig å dele opp et problem i like store deler som kan løses uavhengig av hverandre.
 - Det kreves administrasjon og koordinering av programsekvenseringen før, under og etter at jobben er fordelt på de ulike CPUene, dvs ekstra overhead
- Endel applikasjoner egner seg for lastdeling, f.eks server-applikasjoner, dvs enkelt å parallelisere oppgavene

03.04.2006

INF 1070

10

2005

Økt klokkehastighet og større ordlengde

- Økt klokkehastighet reduserer tiden hver enkelt instruksjon tar (Resultatet av teknologisk utvikling.)
- Hastigheten til alle deler av en datamaskin øker ikke like raskt:
 - Interne data/adressebusser
 - Nettverk
- Klokkehastigheten til en CPU øker mye raskere enn lese/skrivehastigheten til hukommelsen, mao: Effektive hastighets-forbedring blir langt mindre.
- Bredere datapath og ordlengde gjør det mulig å behandle større tall i en operasjon og å lese/skrive mer data fra hukommelsen i én operasjon.
- Det er en øvre grense for hvor mange bit som kan behandles i en operasjon (typisk i dag er 64 eller 128 bit).

03.04.2006

INF 1070

11

2005

Raskere disk

- Programmer trenger å aksessere disk av og til ved f.eks innlesning og skriving av data, ved oppstart og virtuell hukommelse
- En harddisk ca 100 000 ganger langsommere enn en CPU, dvs at en CPU kan gjøre 100 000 instruksjoner mens en harddisk gjør én lese/skrive-operasjon.
- Teknikker finnes for å lese store blokker av data ad gangen, prøve å gjette hvilke data som skal leses neste gang og lagre disse i hurtigminne, etc
- Harddisker blir både raskere og får mer kapasitet, men allikevel vil hyppig diskaksess være et betydelig problem hvis hastighet er viktig.

03.04.2006

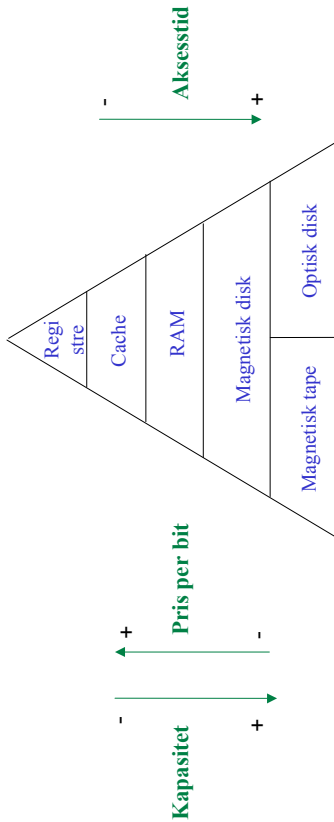
INF 1070

12

2005

Større og raskere hurtigminne

- Det optimale ville være **ubegrenset tilgang** på **billig** hurtigminne **like raskt** som prosessoren selv. Henting av instruksjoner, og lesing/skriving av data ville gå like raskt som registeraksess.
- I praksis må man velge hva som er viktigst av pris, hastighet og kapasitet

Bruksområder for de ulike hukommelsestyper

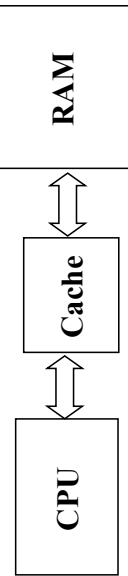
- **Registre:** Integret på CPU'en, relativt få (32-64 stykker) med like mange bit i hver som maskinens ordbredde
- **Cache:** Mellomlager som ligger inne på (L1) eller i nærheten av (L2, L3) CPU'en, typisk kapasitet fra 8 KiloByte (L1) til 512 (L2) KiloByte, og noen MegaByte (L3).
- **RAM:** Internt på hovedkortet i nærheten av CPUen, størrelse opptil mange GigaByte.
- **Magnetisk disk:** Ekstern eller intern lagringsenhet i maskinen, med kapasitet opptil TeraByte.
- **Magnetisk tape:** Sekvensielt medium med opptil 10-talls sekunders aksesstid.
- **Optisk disk:** (CD-ROM, CD-RW og DVD). Billig eksternt lagringsmedium med kapasitet opptil flere GigaByte (DVD).

Aksesstider

- **Registre:** En klokkesykel, dvs like raskt som resten av prosessoren (nano-sekunder).
- **Cache:** Samme størrelsesorden som interne registre, men allikevel noe langsommere (avhengig av L1 eller L2/L3).
- **Hovedminne:** Flere titalls nano-sekunder.
- **Magnetisk disk:** 10 000 til 100 000 ganger langsommere aksesstid, dvs flere millisekunder. For å finne data må disken rotere til riktig posisjon
- **Magnetisk tape:** Sekvensielt medium med opptil flere titalls sekunders aksesstid (man må i verste fall spole gjennom hele tapen for man finner det man leter etter).
- **Optisk disk:** (CD-ROM, CD-RW og DVD): Opptil flere sekunders aksesstid. For å finne data må platen rotere til riktig posisjon.

Cache

- Ønsker så mye og rask hukommelse som mulig tilgjengelig for et program under eksekvering, både for instruksjoner og data
- Cache-minnet er logisk sett plassert mellom CPUen og RAM slik det er vist i figuren under:
- Innholdet i cache vil alltid være et subsett av innholdet i RAM
- Fysisk er cache enten integrert på CPU'en eller plassert rett ved siden av (eller begge deler)

Cache (forts.)

- Kapasiteten til cache ligger i mellom det interne i CPUen og RAM. Typiske verdier er fra 8 KB til 2 MB (Finnes i flere nivåer kalt L1, L2 og L3)
- Siden cache'n er nesten like rask som CPUen, trenger ikke CPU'en å stoppe opp og vente i mange klokkesyklus på at RAM skal levere data.
- CPU'en har ingen "bevissthet" om at det finnes cache og ser ikke forskjell på om data eller instruksjoner ligger i cache eller i RAM
- CPUen får beskjed utefra (buss- eller cache-kontroller) når data er klare. Om CPUen venter 1 eller 100 000 klokkesyklus spiller ingen rolle annet enn for hastigheten.

Cache (forts.)

- Siden cache'n er mindre enn hurtigminnet (RAM) består mesteparten av administrasjonen av cache i å velge ut hvilken del av programmet og hvilke data som skal ligge i cache, og hvilke som må ligge i RAM.
- Cache benytter seg av lokalitetsprinsippet:
 - Instruksjoner/data aksepteres som regel sekvensielt, dvs fra samme område i hukommelsen
 - Som en konsekvens vil de samme instruksjonene/data også aksepteres nær hverandre i tid
- Cache kopierer derfor hele blokker (størrelse fra 4 byte opp til noen kilobyte)

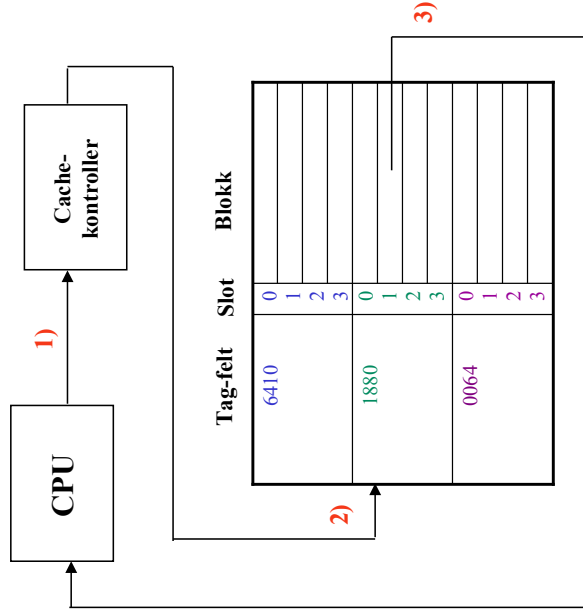
Tag-felt Slot-nummer Blokk Tag+Slot =adresse

Tag-felt	Slot-nummer	Blokk	Tag+Slot =adresse
6410	0	Data/Instruksjon	6410
	1	Data/Instruksjon	6411
	2	Data/Instruksjon	6412
	3	Data/Instruksjon	6413
1880	0	Data/Instruksjon	1880
	1	Data/Instruksjon	1881
	2	Data/Instruksjon	1882
	3	Data/Instruksjon	1883
0064	0	Data/Instruksjon	0064
	1	Data/Instruksjon	0065
	2	Data/Instruksjon	0066
	3	Data/Instruksjon	0067

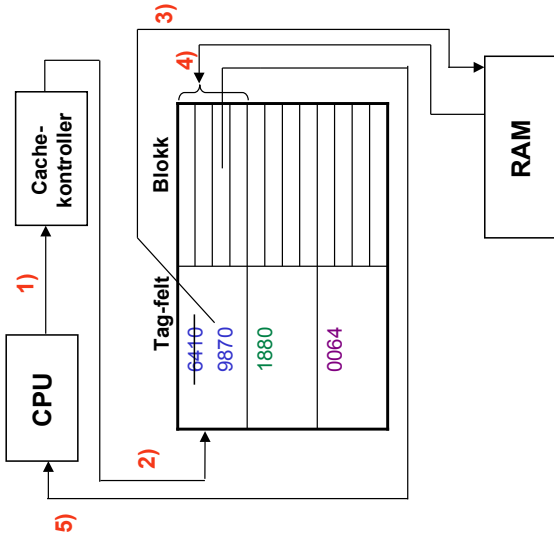
Startadresse i blokken

Tilsvarer adresse i RAM

- Når en prosessor skal hente en instruksjon eller lese/skrive data, vet den ikke om den skal hente fra RAM eller cache. Hvis det prosessoren ber om ligger i cache, kalles det for **cache hit**.
- Figur til høyre: CPUen ber om å få innholdet i lokasjon 1881

- Hvis data ikke ligger i cache, får man en *cache miss*
- Figur til høyre: CPU'en ber om lokasjon 9872
- Cachekontrolleren finner ut at denne ikke finnes i cachen
- Blokken som starter på 9870 leses inn fra RAM
- Blokken som starter på 6410 overskrives for å gi plass til 9870

Read/write hit/miss

- Cache-kontrolleren må håndtere 4 tilstander av aksess av cache
- **Read hit**
 - Det skal leses fra hukommelsen og blokken med ordet befinner seg i cache
 - Data leveres med en gang fra cache'n til CPU'en
- **Read miss**
 - Det skal leses fra hukommelsen, men blokken det skal leses fra er ikke i cache
 - Cache-kontrolleren må bestemme
 - Hvilken blokk i cache som kan/skal overskrives
 - Kopiere inn riktig blokk fra RAM til cache
 - Levere ordet til CPU'en
- Ved begge **read-operasjoner** vil innholdet i RAM og innholdet i kopien av blokkene i cache være identiske -> **OK**

Read/write hit/miss (forts)

- **Write hit**
 - Det skal skrives til hukommelsen og blokken med lokasjonen det skal skrives til ligger i cache
 - Data skrives til riktig lokasjon i blokken i cache
- **Write miss**
 - Det skal skrives til hukommelsen og blokken med lokasjonen det skal skrives til ligger ikke i cache
 - Cache-kontrolleren må bestemme
 - Hvilken blokk i cache som kan/skal overskrives
 - Kopiere inn riktig blokk fra RAM til cache
 - Besørge skrivning til riktig lokasjon i cache
 - Ved begge **write-operasjoner** vil innholdet ikke innholdet i RAM og innholdet i kopien av blokkene i cache være identiske -> **ikke OK**

Mer om write hit/miss

- Hvis det bare skrives til cache og ikke RAM, vil ikke RAM inneholde gyldige data
- Hvis en blokk det er skrevet til kastes ut fordi cache er full, mister man data
- To strategier benyttes for å håndtere write-operasjoner korrekt:
 - **Write-through:**
 - Etter hver gang det skrives til en blokk, skrives innholdet i blokken også tilbake til RAM
 - **Fordel:**
 - Enkelt å implementere i cache-kontrolleren
 - **Ulempe:**
 - Hvis det skal skrives flere ganger rett etterhverandre til samme blokk må prosessoren vente mellom hver gang

Mer om write hit/miss (forts.)

- **Write-back**

- Innholdet i en blokk i cache kopieres kun tilbake til RAM hvis blokken skal overskrives i cache og det har blitt skrevet til den i cache
- For raskt å detektere om en blokk har blitt skrevet til benyttes et kontroll-bit i cache (kalles **dirty-bit** et)

- **Fordel:**

- Gir ingen hastighetsreduksjon ved flere påfølgende write-operasjoner til samme blokk siden CPU'en ikke trenger vente mellom hver skriving

- **Ulempe:**

- Hvis det skal skrives flere ganger rett etterhverandre til samme blokk må prosessoren vente mellom hver gang.
- Hvis arkitekturen støtter direkte lesing/skriving mellom RAM og Input/Output-enheter uten å gå via CPU'en (kalt Direct memory Access eller DMA), risikerer man inkonsistente data hvis ikke DMA-kontrolleren kommuniserer med cache-kontrolleren